

Miscellanea

„1907“

Poezia d-lui A. Vlăhujă, publicată în N-rul trecut al „Vieții Românești,“ a dat naștere unei literaturi întregi de incriminațiuni, atât împotriva veteranului poeziei românești, cât și împotriva noastră, și în fruntea campaniei acestia s'au pus tocmai „cavalerii „artei pure“, lealii și credincioșii colaboratori ai „Epocei“, cari ne învinuiau atita, că sintem „politiciani“ și că nu facem literatură, decît pentru a servi un anume partid !...

Nici logica d-lui Maiorescu nu i-a putut lumina, că nu putem fi în același timp „politiciani ordinari“ și „anarhiști“ gata de a da cu barda în Dumnezeu...

În ce ne privește pe noi, am putea foarte ușor înlătura ori-ce incriminațiune :

Crede, serios, *Epoca & Co.* că o *revistă literară* poate refuza u-nui Vlăhujă publicarea vre-unei poezii, ori-care ar fi ea ?

Dacă o *revistă literară* trebuie să-și asume toată răspunderea pentru articolele teoretice ce le publică, ea vădit nu poate trata o poezie sau o nuvelă ca un articol de gazetă și nu poate fi responsabilă, în această privință, decît doar din punctul de vedere al *criteriului său de artă.*

Și „criticii“ noștri au dreptul să pretindă, după un an și jumătate, că nu cunosc direcțiunea noastră generală, tendințele acestei reviste ? Le-a trebuit poezia d-lui Vlăhujă pentru a le afla ?

Dar pentru a discuta cu „Epoea“ pe această temă, o *somăm* să publice o declarație *iscălită* de un colaborator al său, d. S. Mehedinți, care e în același timp directorul „Convorbirilor literare“, că ar fi refuzat să publice chiar poezia „1907“, dacă maestrul A. Vlăhujă i-ar fi cerut ospitalitatea.

Până atunci *Epoca & Co.* ne vor permite să nu le luăm în serios aerele de indignare.

Dar în ce privește pe A. Vlăhuță, această campanie... „literară„ este cel puțin justificată, *in fond?*

E trist, că sintem siliți să ne oprim la ast-fel de întrebări.

Dar în invinuirile ce se aduc poetului nostru se tradează acea concepție falsă și nedreaptă,—izvorul celui mai meschin politicianism,—după care Regele Carol (mai ales dacă zilele de opoziție se prelungesc peste măsura răbdării celor ahtiați!) este singurul vinovat de toate relele și neajunsurile vieții noastre publice. Ah, de câte ori am văzut perindându-se cea mai înjositoare cadelnităre cu injurii trivale, din partea unei anumite spețe de „oameni de stat“...

Nu, domnilor, nici Vlăhuță, nici „Viața Românească“ nu au, nu pot avea această concepție, repetăm, falsă și nedreaptă, întru cît ea e contrară și bunului simț, și adevărului istoric și acelor aspirațiuni naționale, cari s'au încoronat prin așezarea pe tronul Romîniei a unei mari dinastii Europene, punîndu-se ast-fel capăt haosului și fluctuațiunilor de veacuri.

Dacă politicianii ahtiați pot avea ispita de a arunca păcatele noastre și ale părinților noștri pe seama unui singur om, această ispită e departe de cugetul unui poet ca Vlăhuță, pururea deschis adevărului și dreptății, și de direcția „Vieții Romînești“, care s'a afirmat destul până acum pentru a putea fi bănuită de aceste concepții naive sau de „antidinasticism“.

Fabula lui Vlăhuță nu e un pamflet politic, îndreptat direct și personal împotriva Regelui Carol,—cărui a trebue să-i fim recunoscători cu toții pentru binele ce l'a putut realiza și față de care principiul dreptului Constituțional Englez „The King can do no wrong“ ar trebui să ne oprească mai mult ca ori-cînd de a ne sustrage răspunderii pentru *vinile noastre*,—ci o creațiune poetică străină de ori-ce politicianism, și „bătrînul Rege“ al fabulei nu e Regele Carol,—ci intruparea poetică a întregii noastre clase diriguitoare, a egoismului ei feroce și a nepăsării ei vinovate, pe care, cu tristeță constatăm acum abia două luni după potolirea răscoalelor, nici nenorocirile din astă primăvară nu le-au sguđuț în de ajuns...

Dacă pentru a ne biciui, poetul a ales forma unei vechi povești,

„Doar asta-i cam de mulțisor poveste“

—cu regi și curtenii lor din toate poveștile,—Minciuna și Lingușirea,—el, de sigur, nu s'a gîndit că reaua credință și... prostia vor da naștere acestei campanii de... minciuni și lingușiri...

Ne e rușine, că am fost siliți să insistăm atît de mult asupra unui lucru atît de simplu, că o poezie nu poate fi judecată ca un articol de gazetă... Dar nici noi n'am prevăzut această campanie, căci alt-fel însoțeam publicarea fabulei d-lui Vlăhuță cu comentarii potrivite, care dacă n'ar fi dezarmat Minciuna și Lingușirea, cel puțin ar fi vădit pentru toți oamenii cinstiți și cuminți care sînt adevăratele noastre sentimente, încît am fi fost dispensați astăzi să relevăm toată reaua credință și... prostia date pe față în campania „literară“ împotriva lui Vlăhuță.

AMINTIRI VECHI...

D. Maiorescu se coboară uneori din Prytaneu pentru a-și spune cuvântul său asupra literaturii actuale, sub formă de rapoarte la Academie, în sesiunea de primăvară, când se decern premiile.

În această primăvară a făcut un raport, elogios de altfel, asupra volumului de nuvele și schițe al lui Brătescu-Voinești,—în care am citit cu surprindere următoarele rânduri, prin care meritul critic își motivează „impresia” de „momentană slăbire a autorului” ce i-a pricinuit nuvela „*In Lumea Dreptății*”.

„Tocmai persoanele, care ar trebui să deștepte simpatia cititorului, și-o înstrăinează printr'o *simili-cultură* de pretenție occidentală (Andrei Rădescu cîntă *Mondschein-Sonate* de Beethoven, Rădescu citește la tribunal pe Spencer și pe Nietzsche, Elena aruncă avocatului Beneș vorba de *amoral*), și toată expunerea are defectul de a fi *ostensibil tendențioasă*; iar unde începe tendența, încetează arta”.

Pentru ce „simili-cultură”? Pentru că Andreiu cîntă Beethoven și citește Nietzsche... Dar *în sine*, aceste lucruri nu sînt „simili-cultură” cî chiar curat *cultură*! Atunci ce se va fi petrecut în mintea d-lui Maiorescu, cînd a scris aceste rânduri?

Nu se pot face decît două ipoteze:

1) Ori că „Beethoven” și „Nietzsche” nu rimează cu tipul creat de Brătescu-Voinești, adică cu celelelalte fapte și însușiri ale lui Andreiu,—că din restul nuvelei rezultă că Andreiu este un om *incapabil* să pricicapă pe Beethoven și pe Nietzsche;

2) Ori că, dacă „Beethoven” și „Nietzsche” rimează cu tipul lui Andreiu,—Andreiu însuși, *în totalitate*, nu rimează cu adevărul, în provincie fiind *imposibil* un asemenea tip, deci creația lui Brătescu-Voinești fiind *pretențioasă*...

În ambele cazuri, meritul critic greșește. 1) În primul caz,—pentru că Rădescu e conceput și redat ca un om inteligent, cult și distins; ca un om care trăește mai mult o viață cerebrală, intelectuală și artistică; ca un om care, chiar în *concepția* autorului, trebuie să fie în afară și deasupra mediului; ca un om care, *chiar* din pricina superiorității sale, este nefericit. Dacă Brătescu-Voinești nu-l *caracteriza* ca superior (prin multe lucruri, între care deci și prin „Beethoven” și „Nietzsche”), toată concepția nuvelei sale cădea. 2) În al doilea caz—dacă d. Maiorescu crede falsă și deci—în cazul acesta—*pretențioasă* crearea acestui tip într'un orașel de provincie, atunci D-sa nu cunoaște țara din 1907, socotind-o tot cum era la 1867. Dar în toate părțile țării se găsesc, rar nu-i vorbă, oameni ca Rădescu, și... avocatul din Tîrgoviște Brătescu-Voinești este argumentul cel mai puternic!

Numai cînd „Beethoven” și „Nietzsche” n'ar rima cu restul însușirilor lui Rădescu, cu *tipul* său; sau numai cînd „Beethoven” și „Nietzsche” ar fi imposibili într'un mic orașel,—numai atunci ar avea un înțeles fraza d-lui Maiorescu....

Noi credem că D-sa a scris acea frază din două pricini: Mai întâi din cauza concepției junimiste: cultura la noi, ca *cultură*, nu poate fi și nu este decât apanajul unei elite; iar cultura celor mici nu poate fi decât o „simili-cultură...“ A admite existența *culturii* la un avocat din Tirgoviște, este a renunța la *vechea* concepție junimistă a „forme goale...“ Rizescu trebuia, și el, să reprezinte „forma goală!“—Și al doilea, tot din cauza concepției junimiste, de astădată cu o doză mai mare de Schopenhauerianism, și cu oarecare necunoștință a nouălor împrejurări: credința, cum am spus mai sus, că țara aceasta a rămas tot în starea dela 1867, pe cînd, în adevăr, era imposibil la Tirgoviște un om care să se delecteze cu Beethoven și cu Nietzsche....

Iar imperturbabila siguranță cu care d. Maiorescu scrie propoziția: „Iar unde începe tendența, încetează arta“,—se explică tot prin aceeași concepție și tot prin același 1867, ca să vorbim cît mai respectuos...

Poate pela 1867 să fi fost și curentă, și de bon ton, și la modă, și semn de distincție intelectuală, această teorie, exprimată așa de lapidar de d. Maiorescu în șase cuvinte.

Astăzi nu mai este ca la 1867 (dacă așa va fi fost și pe-atunci).—Fiindcă *nu există* scriitor care să nu *cugete* și să nu pună *probleme* în opera sa, apoi *nu există* nici critic, care să nu reveleze modul cum scriitorul rezolvă problemele acestea, adică „tendențele“.

„*Ideile* autorului asupra acestui punct sînt următoarele: Franța e *disociată*. Ea e disociată prin dispariția acelor fășii, acelor grupe de oameni angrenate una în alta, care se numeau sau ordine de Stat, sau confrății, sau corporații... Ea mai e disociată pentrucă e centralizată.... Am nevoie s'o spun că aceste *idei* sînt atît de mult acele pe care le proferez pretutindene unde scriu, de cînd mă știu, că mi-ar trebui mult spirit de contradicție ca să nu le aprob... În privința disociației sînt deplin acord cu d. Barrès... E teoria lui Montesquieu, a lui Taine, a mea... a lui Durkheim etc. etc.“

E vorba de o carte de politică ori de sociologie?—Nu! E vorba de romanul *Les Déracinés* al lui Barrès... Și cine e acela care vorbește în acest chip de romanul acesta? Vre-un politician, vre-un sociolog?—Nu! E cel mai mare critic literar din Franța, un critic cum noi n'am avut, o *nu!*—e Emile Faguet!

Nu-i așa că e oribil? Să vorbească un critic de „tendențe“, cînd „unde încep tendențele, încetează arta“?

Voiți încă o mie de exemple? Sîntem gata să vi le dăm!

Și pentrucă, mă rog, „tendențe“ și nu „tendințe“? Nu vi se pare că în această variantă a cuvîntului se ascunde o mică „pretenție“ de „aristocratism“ intelectual?

ABILITAȚI

Un ziar literar, după ce reproduce în No. său 21 poezia d-lui Vlahuță „1907“, fără ca să spună (decît într'o informație prizărită de pe

ultima pagină) că e reproducă,—în No. 22 publică o informație care se începe așa :

„Poezia d-lui Vlahuță, *apărută* în numărul nostru trecut etc.“...

Dacă ține numai decit, îi urăm și noi redactorului să i se îndeplinească dorința de a înșela pe cetitorii săi...

UN „DUȘMAN“

Un domn, a cărui cea mai înaltă ambiție e de a juca rolul lui Sancho Pança al d-lui Iorga, imitînd, cu stilul lui corpolent, stilul svelt al fostului director al „Sămănătorului“, pe care-l compromite prin o continuă și tenace caricaturizare,—se leagă din senin, în cronica lui „literară“, de activitatea politică a unora dintre noi, implicînd și numele revistei noastre...

Sărmanul !...

„JIDANO—UNGURI“ ?..

D-l N. Iorga, în „Neamul Românesc“ a aprobat alianța între Românii din Ardeal și Socialiștii Unguri....

Din nenorocire sectarismul și lipsa de simț politic ale socialiștilor din Ungaria au împiedicat de o camdată această alianță, ce, nădăjduim, tot se va impune prin judecata mai limpede a intereselor comune.

Dar... o discretă întrebare: pentru situația analoagă din Basarabia tot „Neamul românesc“ a gratificat pe Basarabeni cu calificativul de „jidano-ruși“. Pentru ce dar și Ardelenii n'au fost înfierați ca „Jidano-Unguri“ ?...

P. Nicanor & Co.